

Університетська книга, 2002. – 260 с.

4. Терещук А. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання / А. Терещук // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – № 1. – С. 19–23.

НАВЧАННЯ УЧНІВ БЕЗПЕЧНОМУ КОРИСТУВАННЮ ІНСТРУМЕНТАМИ ТА ЕЛЕКТРОПРИЛАДАМИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

*Бут Д.В.
м. Полтава*

***Анотація.** В статі розкриваються можливості навчання учнів безпечному користуванню інструментами та електроприладами на уроках трудового навчання. Розглядаються види інструктажів, які проводяться вчителем трудового навчання.*

***Ключові слова:** трудове навчання, техніка безпеки, вступний інструктаж, позаплановий інструктаж, цільовий інструктаж.*

На сучасному етапі розвитку суспільства перед вчителем трудового навчання постає завдання забезпечити підготовку учнів до трудової діяльності у різних сферах виробництва та домашньому господарюванні, сформувати навички розв'язання творчих практичних завдань. Тому велику увагу приділяють безпечному користуванню інструментами та електроприладами, адже від цього залежить уміння учнів запобігати травмам, орієнтуватися в питаннях охорони здоров'я, отримання медичної допомоги тощо.

Питанню техніки безпеки в трудовому навчанні приділялося багато уваги, про що свідчать дослідження: Шостака І.В., Приходченка К.І., Русанов М.Г., Ремзі І.В., Терещук А.І. та інші.

Метою статті є визначення сучасних підходів до ознайомлення та вдосконалення безпечних умов праці на уроках трудового навчання, розкриття актуальності проблеми підготовки школярів до безпечної роботи на уроках трудового навчання з інструментами та електроприладами, формування основ безпеки учнів в процесі роботи на уроках трудового навчання.

Програми та методичні посібники до занять з трудового навчання враховують різноманітні умови, в яких працюють вчителі трудового навчання, які можливо застосувати в звичайних класах, обладнаних столами або партами.

Навчання учнів роботі з автоматизованими та електричними інструментами в методичному відношенні правильніше розпочинати зі старших класів, коли учні на власному досвіді зможуть відчути полегшення від заміни фізичних зусиль механічними.

Матеріальне оснащення уроків трудового навчання має, з одного боку, відповідати гігієнічним нормам й естетичним вимогам, з іншого – найкращим чином сприяти формуванню у дітей уявлень, умінь, навичок та внутрішнього прагнення самостійно виконувати вимоги трудової культури.

Вчителі використовують кілька напрямків у вирішенні питань комплектування та зберігання інструментів, пристосувань і матеріалів. Зберігають всі інструменти в спеціальних шафах, комплектуючи кожний вид на весь клас. Перед заняттям в залежності від виду праці викладач разом із черговими розкладає необхідні для заняття інструменти та матеріали.

Також виділяються в стінних шафах кабінету полиці для обладнання до занять художнім конструюванням з відділеннями для кожного учня. Діти самостійно можуть брати свої папки з необхідними інструментами, а після завершення роботи ставити їх

на місце. Іноді це роблять чергові.

Описаний спосіб комплектування, на нашу думку, привчає кожного учня самостійно вибрати необхідні для роботи інструменти, матеріали, пристосування. Ця звичка виховується поступово, дозволяє утримувати інструменти в порядку. До занять допускаються учні, які пройшли інструктаж з охорони праці, знають про безпечні методи роботи [3].

Кожен учень зобов'язаний знати й точно виконувати правила безпечної праці на уроках трудового навчання, своєчасно приходити на заняття, займати своє робоче місце; перехід учнів на друге робоче місце без дозволу вчителя забороняється. Коли вчитель звертається до всіх учнів, вони мають припинити роботу й уважно вислухати зауваження, інструктаж. Використовувати навчальний час для успішного завершення завдання і не відволікатися розмовами, своєчасно й високоякісно виконувати доручену справу.

Кожен учень зобов'язаний виконувати вимоги безпеки:

- до початку занять ретельно підготувати своє робоче місце до роботи; уважно вислухавши вчителя і одержавши завдання на урок, перевірити ще раз справність інвентаря, інструментів особистого користування, наявність матеріалів;

- роботу розпочинати лише з дозволу вчителя; не можна працювати несправним і тупим інструментом, використовувати інструмент лише за призначенням; користуватися прийомами роботи з інструментами, як показав учитель; не носити з собою різальних і колючих інструментів, вони мають бути в школі; інструменти та обладнання зберігаються в призначеному місці; під час роботи учень повинен тримати своє робоче місце в належному порядку, а після роботи акуратно прибрати його;

- після закінчення роботи прибрати своє робоче місце: скласти відповідний інвентар.

Важливо надати учням чіткі знання і вміння, як діяти в тій чи іншій ситуації. За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий [4].

Вступний інструктаж проводиться вчителем трудового навчання з усіма школярами, які беруть участь у навчальному процесі.

Первинний інструктаж – безпосередньо на робочому місці з вихованцями на початку занять, де навчальний процес пов'язаний із застосуванням небезпечних факторів.

Повторний інструктаж – на робочому місці в терміни, визначені нормативними актами або керівником з урахуванням конкретних умов праці.

Позаплановий інструктаж – при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації приладів та інструментів, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці; при порушеннях техніки безпеки, що можуть призвести до травм тощо.

Цільовий інструктаж – при виконанні разових робіт в разі організації масових заходів (екскурсії, походи, змагання тощо).

Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажу та про допуск до виконання роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як школяра, так і того, хто інструктував. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, журнали прошнуровані та скріплені печаткою.

Таким чином, підготовка учнів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань з техніки безпеки та їх практичного застосування. Навчання правил техніки безпеки дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть ідентифікувати небезпеку, що наближається або виникла, проаналізувати її рівень,

приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив. Згідно з державною концепцією освіти з напрямку «Безпека життєдіяльності людини», освіта та виховання спрямовані на одержання фундаментальних знань, умінь і навичок, формування поглядів, цінностей та поведінки з метою запобігання ризику для життя і здоров'я людей.

Список використаної літератури

1. Здоров'я – понад усе [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/ssuser41a669/ss-69707504> (дата звернення 10.05.19).- Назва з екрану.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти т. Т. 4. / В.О.Сухомлинський. – К., 1976.– 640 с.
3. Конишева Н.М. Методика трудового навчання молодших школярів: Основи дизайн-освіти. Навч. посібник для студентів серед. пед. навч. закладів / Н.М.Конишева. – М., Вид. Центр «Академія», 1999. – 192 с.
4. Чернышенко, И.Д. Трудовое воспитание школьников / И.Д. Чернышенко. – М.: Просвещение, 1991. – 181 с.

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПРАЦІ ПРИ СТВОРЕННІ ПИСАНКОВИХ ПРИКРАС

*Дудка І.О.
м. Полтава*

Писанкарство як один із видів народного декоративно-ужиткового мистецтва, має на меті навчання учнів художній творчості з паралельним вивченням національних традицій, символів, що використовуються під час створення виробів, виконаних за технологією писанкарства, що має потаємний зміст у вихованні добра та милосердя. Наука про те, як на звичайному курячому або гусячому яйці можна створити світ із почуттів та думок, побажань та поздоровлень.

Створення писанок – процес дуже цікавий та захоплюючий, що виховує в учнях не лише художника, майстра-творця, але й дає гарні уроки доброти.

Заняття з писанкарства необхідно проводити у спеціально обладнаному кабінеті (майстерні, художній майстерні, класі) де знаходиться дошка, парти, стільці, шафи, де можуть зберігатися всі необхідні матеріали та інструменти для виготовлення писанок.

Перед початком роботи учитель обов'язково повинен ознайомити учнів з правилами роботи та безпечним використанням інструментів та матеріалів під час створення писанок. Важливо пам'ятати, що робота виконується із застосуванням відкритого вогню (використання свічки), розплавленим воском (гаряче), різноманітними барвниками та фарбами та гострими предметами, що може призвести до небажаних наслідків. Щоб цього уникнути, потрібно постійно пам'ятати про правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги, що ставляться до робіт такого типу.

Перед початком виконання трудових операцій із виготовлення писанок необхідно і вчителю і учням одягнути спеціальний одяг: нарукавники і фартухи, щоб уникнути забруднення фарбами та воском. Робоче місце бажано застелити скатертиною, папером або плівкою, подбати про те, щоб на робочому місці не було нічого зайвого. А поруч поставити коробку, ящик або корзину для сміття. Баночки і тюбики із барвниками, фарби та палітру краще буде розмістити на таці, застеленій ганчіркою або паперовими рушниками чи серветками одноразового використання.

Дуже важливо дотримуватися наступного правила: для кожного кольору фарби